

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
щодо доповнення проекту Середньострокового плану
пріоритетних дій Уряду до 2020 року пріоритетом
«Стимулювання сільського розвитку»

Попередня політика регулювання розвитку аграрного сектору України зосереджувалась передусім на підтримці великотоварного виробництва. Попри те, що завдяки цьому в окремі сільськогосподарські галузі вдалося залучити значні ресурси, здійснювані заходи не стимулювали розвиток сільських територій і в більшості випадків практично не сприяли поліпшенню економіки на місцях у сільській місцевості. Дотації спрямовувалися вузькому колу отримувачів – крупним виробникам. Досвід США і ЄС свідчить, що орієнтована на виробничі дотації політика підтримки не є дієвою в частині вирішення найгостріших соціально-економічних проблем, з якими стикаються сільські громади, і може мати вкрай нерівномірний вплив на різні сільські території країни¹. Саме це й сталося в Україні, причому в значному масштабі. В результаті виникла істотна нерівність між нечисельною групою осіб і підприємств, яким минула система була вигідна, та більшістю суб'єктів господарювання та сільського населення.

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (Розділ 5, Глава 17 «Сільське господарство та сільський розвиток») передбачено співпрацю сторін, яка принесла б Україні суттєві вигоди від впровадження європейських підходів до регулювання аграрного сектору через посилення позитивних впливів на соціальні, економічні та екологічні процеси у сільській місцевості. Йдеться, зокрема, про поступове зближення політики та законодавства у сферах, які охоплюватимуть: обмін знаннями та найкращими практиками у сільському розвитку для сприяння економічному добробуту сільських громад; поширення знань шляхом проведення навчальних та інформаційних заходів; сприяння інноваціям через просування дорадництва до сільськогосподарських виробників; обмін найкращими практиками щодо механізмів підтримки політики сільського тощо.

Щоб усунути існуючі в Україні соціально-економічні диспропорції в аграрній сфері, необхідно застосувати новий – більш справедливий підхід до регулювання розвитку сільського господарства і села. Пропонується започаткувати формування рамкової політики, яка б спрямовувалася на розвиток сільської місцевості, у першу чергу через цільове використання ресурсів держави і донорів, що допоможе мобілізувати місцеві активи та ресурси і залучити сільське населення до вирішення проблем села.

¹ OECD Policy Brief – Reinventing Rural Policy (October 2006)

Рамкова політика сільського розвитку має сприяти повнішому використанню і нарощуванню потенціалу села для виконання стратегічно важливих функцій – забезпечення продовольчого суверенітету держави і соціального контролю над її територією. Її реалізація потребуватиме безпрецедентних за масштабами співпраці та партнерства представників державного, приватного та громадського секторів на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Багатосекторальна рамкова політика та запропонований підхід до її формування спрямовуватимуться на визначення та реалізацію потенціалу локального розвитку та зосереджуватимуться на "місцевостях", а не "секторах", та "інвестиціях" замість "дотацій".

З огляду на спектр і складність проблем сільської місцевості, брак досвіду реалізації такої політики в Україні та обмеженість державного фінансування, було б недоцільно намагатися задовольнити усі потреби і врахувати усі пріоритети політики сільського розвитку у коротко- та середньостроковій перспективі. Відтак, у середньостроковій перспективі (тобто у наступні 3-4 роки) пропонується спрямувати підтримку розвитку сільської місцевості за трьома критично важливими напрямками, а саме:

- (i) формування сприятливого інституційного, економічного та соціального середовища становлення в Україні сімейного фермерського укладу європейського зразка;
- (ii) підтримка суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність зі створення доданої вартості у сільському господарстві та несільськогосподарські види діяльності у сільській місцевості;
- (iii) стимулювання мобілізації ресурсів сільських громад, розвитку лідерського потенціалу сільських мешканців, а також державно-приватного партнерства серед сільських громад, аграрних підприємств, представників громадянського суспільства та місцевих органів влади.

**Голова Координаційної ради
Мережі сільського розвитку,
член-кореспондент НАН України**

О.М. Бородіна